

חולין דף נ"ט

משנה

אחזת הדם וחלתה, והמעושנת שנכנס עשן בגופה, והחולה מחמת צינה, ושאכלה הרדופני שהוא סם המות לבהמה, ושאכלה צואת תרנגולים, או ששתת מים הרעים, כשרה. אכלה סם המות לאדם, או שהכישה נחש מותרת משום טרפה, ואסורה משום סכנת נפשות.

גמרא

אמר שמואל, הלעיטה חלתית, כיון שהוא חריף ונוקב את בני המעים, טרפה. הקשה רב שיזבי ממה ששנינו בברייתא, אחזת הדם, והמעושנת, ושאכלה הרדופני, ושאכלה צואת תרנגולים, ושתת מים הרעים, הלעיטה תיעה שהוא עשב מר מאד, חלתית ופלפלין, אכלה סם המות, כשרה. הכישה נחש או שנשכה כלב שוטה³⁹², מותרת משום טרפה ואסורה משום סכנת נפשות. הרי שיש סתירה בסם המות ובחילתית? עונה הגמרא, בחילתית יש לחלק בין עלין לקרטין. ובסם המות יש לחלק בין סם המות רק לבהמה שאינו פוסל, לסם המות של אדם. שואל הגמרא, והרי סם המות של בהמה הוא 'הרדופני' שכתוב בברייתא בנפרד? עונה הגמרא שהברייתא מדברת בשני מיני סם המות של בהמה. אמר רב יהודה, כוונת הברייתא ב'תיעה', לשורש שנקרא 'עיקרא דמרירתא'.

אמר רב יהודה, מי שאוכל שלש תקלי של חלתית קודם אכילה, נפשט עורו. אמר רבי אבהו, כך קרה איתי שאכלתי משקל אחד של חלתית, ואם לא הייתי יושב מיד במים קרים, היה נפשט עורי. וקיימתי בעצמי "החכמה תחיה בעליה".

אמר רב יוסף, מי שאכל שש עשרה ביצים וארבע אגוזים ושבע גרעיני צלף ושתי רביעיות של דבש בתקופת תמוז לפני שאכל, כל עיקר חיבור לבו נעקר.

392 ביומא (פג:): רוח רעה שורה על כלב שוטה, וכשנושך אדם שורה עליו והורגתו. רש"י.

מביאה הגמרא מעשה בצבי שהביאוהו לבית

ריש גלותא רגליה האחוריות משותקות. בדק רב בצומת הגידין, והכשירה. סבר לאוכלו לאחר מליחה מרובה ובצלייה קצרה על גבי גחלים. שאלו שמואל, האם מר אינו חושש שמא הכישה נחש, ואסורה משום סכנת נפשות? שאלו מה תקנתו? אמר שיתנוהו בתנור, וכך ייבדק מאיליו. ולאחר שעשו כן, התפרק ונפל חתיכות חתיכות. קרי שמואל על רב, "לא יאונה לצדיק כל אוני", שמנע מלאכול. קרי רב על שמואל את הכתוב: "כל רו לא אנס לך".

משנה

סימני בהמה וחייה נאמרו מן התורה. וסימני העוף לא נאמרו, אבל אמרו חכמים: כל עוף הדורס, שאוחזו בצפרניו ומגביה את האוכל מן הקרקע, טמא. כל שיש לו אצבע יתירה, אצבע הגבוה שאחורי האצבעות, וזפק, וקורקבנו נקלף טהור. רבי אלעזר ברבי צדוק אומר, כל עוף החולק את רגליו טמא.

וסימן טהרה בחגבים: כל שיש לו ארבע רגלים, וארבע כנפים, וקרצולים לנתר בהם כשהוא רוצה לקפץ, וכנפיו חופין את רובו. רבי יוסי אומר: ושמו 'חגב'.

ובדגים: כל שיש לו סנפיר וקשקשת. רבי יהודה אומר: שני קשקשין וסנפיר אחד, ואלו הן: קשקשין הקבועין בו, וסנפירים שבהם שט על המים.

גמרא

בהמה טהורה אין לה שיניים למעלה

תנו רבנן, אלו הן סימני בהמה: "כל בהמה מפרסת פרסה ושעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו". כל בהמה שמעלת גרה, בידוע שאין לה שיניים למעלה, וטהורה'. שואלת הגמרא, והרי גמל, שמעלה גרה הוא ואין לו שיניים למעלה, וטמא? עונה הגמרא, שיש לגמל ניבים שהם שתי שיניים למעלה אחת מכאן ואחת מכאן³⁹³. שואלת הגמרא, והרי בן

393 לשון מורי ניבי: שאף על פי שאין לו שיניים ממש, חניכיים יש לו, ובולטין, וניכר מקום בליטתן זו אצל זו, כשיניים. רש"י.

גמל, אין לו אף ניבים עד שיגדל? ועוד, הרי שפן וארנבת, שמעלת גרה הן ויש להן שינים למעלה, וטמאין? ועוד, שינים מי כתיבי באורייתא? אלא כך כוונת הברייתא, כל בהמה שאין לה שינים למעלה, אין צריכים לבדוק בה, בידוע שהיא מעלת גרה ומפרסת פרסה, וטהורה.

מצא במדבר בהמה שפרסותיה חתוכות
שואלת הגמרא, ומדוע לא יכול לבדוק בפרסותיה? עונה הגמרא, שהיו פרסותיה

חתוכות. ופי שאמר רב חסדא, היה מהלך במדבר ומצא בהמה שפרסותיה חתוכות בודק בפיה. אם אין לה שינים למעלה, בידוע שהיא טהורה. ואם יש לה שיניים למעלה, בידוע שהיא טמאה. ובלבד שיכיר שאינו בן גמל כיון שעדיין לא צמחו לו הניבים ואין לו שמניים למעלה. שואלת הגמרא, והרי יש לחשוש שיש עוד מין שאין לו שינים וטמא? עונה הגמרא, שאין לחשוש לכך. שכן שנו בבית מדרשו של רבי ישמעאל, נאמר: "את הגמל כי מעלה גרה הוא" שליט בעולמו יודע שאין לך דבר מעלה גרה וטמא אלא גמל, לפיכך פרט בו הכתוב ללמדך שאין לך לחוש למעלה גרה אחרת, דכל שאר מעלה גרה טהורים.

שליט בעולמו יודע שאין לך דבר שמפריס פרסה וטמא אלא חזיר
ואמר רב חסדא, היה מהלך בדרך ומצא בהמה שפיה חתוך, בודק אם פרסותיה סדוקות בידוע שהיא טהורה, אם לאו בידוע שהיא טמאה, ובלבד שיכיר חזיר. שואלת הגמרא, והרי יש לחשוש שיש עוד מין הדומה לחזיר? עונה הגמרא, שאין לחשוש לכך. שכן שנו בבית מדרשו של רבי ישמעאל, נאמר: "ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא" שליט בעולמו יודע שאין לך דבר שמפריס פרסה וטמא אלא חזיר לפיכך פרט בו הכתוב הוא.

מצא במדבר חיה שפיה ופרסותיה חתוכים
ואמר רב חסדא, היה מהלך במדבר ומצא בהמה שפיה גמום ופרסותיה חתוכות, בודק בבשרה. אם

מהלך שתי וערב בידוע שהיא טהורה, ואם לאו בידוע שהיא טמאה, ובלבד שיכיר ערוד. שואלת הגמרא, והרי יש לחשוש שיש עוד מין הדומה לערוד? עונה הגמרא, שידוע לחכמים שאין עוד חיה כזו. אמר אביי ויש אומרים רב חסדא, שאופן הבדיקה של הבשר הוא תחת עצם האליה יש שכשקורעין אותו נקרע שתי, ויש שנקרע ערב.

סימני חיה להתיר חלבה באכילה תנו רבנן, אלו הם סימני חיה. ולפני שממשיכה הברייתא שואלת הגמרא, והרי חיה בכלל הסימנים של בהמה? אמר רבי זירא³⁹⁴, כוונת הברייתא: אלו הם סימני חיה לידע שחלבה מותר: כל שיש לה קרנים וטלפים שהם צפורני הפרסות. רבי דוסא אומר, אם יש לה קרנים, אין אתה צריך לחזור על טלפים, שהקרנים סימן מובהק הוא. יש לה טלפים, צריך אתה לחזור על קרנים. וחיה ששמה 'קרש', אף על פי שאין לו אלא קרן אחת מותר. שואלת הגמרא, והרי לעז יש לו קרנים וטלפים וחלבו אסור? צריכים להיות, קליפה על קליפה. והרי שור, שקרניו כרוכות וחלבו אסור? צריך שיהיה בקרניים פגימות וחריצים. והרי עז, שקרנותיו חרוקות וחלבו אסור? צריך שיהיו מפוצלות. והרי צבי, שאין מפוצלות³⁹⁵ וחלבו מותר? צריך שיהיו חדות. ומסכמת הגמרא, בחיה שקרנותיה מפוצלות, אין להרהר ולחזור אחר סימן אחר, שאין פיצול בקרני בהמה. היכא שאינם מפוצלות כגון צבי, צריכים שיהיו כרוכות חדות וחרוקות³⁹⁶. וצריך שהחריצים יהיו סמוכים ומובלעים זה בזה, וזה הספק ב'עיוזא כרכוז', אם הוא בכלל בהמה או חיה³⁹⁷.

מביאה הגמרא מעשה ב'עיוזא כרכוז' שהייתה בבית ריש גלותא, שלאחר ששחטוה הוציאו ממעיה מלא צנצנת חלב. רב אחאי אסר, רב שמואל בנו של רבי אבהו אכל ממנו. קרא על עצמו את הכתוב: "מפרי פי איש תשבע בטנו", בשכר ששמעתי וקבלתי שהוא מותר בטני שבע ממנו. שלחו מארץ ישראל, הלכה כשמואל בנו של רבי אבהו, והזהרו ברבינו אחאי לנהוג בו כבוד ולדון לפניו הלכה עד שיחזור בו, שמאיר עיני גולה הוא.

אמר רב יהודה, קרש שהביאה המשנה, נקרא 'טביא מהיער ששמו בי עילאי'. טגרס נקרא 'אריא דבי עילאי'. אמר רב כהנא, תשע אמות יש

394 עמוד ב'.

395 לא ידענא מאי קאמר, דהא ודאי מפוצלות הן? ונראה בעיני שמה שאנו קורין 'צביל' לא היו הם קורין צבי, אלא אותן הנקראים 'שטיינברוק', וקרנים שלהן אינן מפוצלין. רש"י.

396 שנצא מספק: חרוקות - להוציא מספק דשור; חדות - להוציא מספק עז שהן רחבות. כרוכות להוציא מספק עז. ואף על גב דשל עז אינן חדות, יש 'עז כרכוז' ששמו 'עז' וקרניו חדות וחרוקות. רש"י.

397 והספק: כיון שקרניו חדות וחרוקות, הוא חיה, או כיון ששמו 'עז' הוא בהמה. רש"י.

בין אונא לאונא של 'אריא דבי עילאי'. אמר רב יוסף, ארכו של 'טביא דבי עילאי' הוא שש עשרה אמות.

רבי יהושע בן חנניה והקיסר שביקשם
משול כאריה, שנאמר: "אריה שאג מי לא

יירא", ומה הגדולה בכך, הרי אדם גיבור הורג את האריה? אמר לו, אינו משום לאריה שאנו מכירים אלא ל'אריא דבי עילאי'. אמר לו, אני רוצה שתראה לי את 'אריא דבי עילאי'. אמר לו, שינך יכול לראותו. אמר לו אתה חייב להראות לי. ביקש רבי יהושע בן חנניה רחמים והאריה נעקר ממקומו לבוא לפני הקיסר. כשהגיע למרחק ארבע מאות פרסה, נהם נהימה אחת והפילו כל הנשים המעוברות, וחומת רומי נפלה. כשהגיע למרחק שלש מאות פרסה נהם פעם נוספת נשרו השנים הטוחנות והחותכות של הגברים, ואף הקיסר נפל מכסאו לארץ. אמר לו, בבקשה ממך תבקש רחמים שישוב למקומו, וכן עשה.

אמר הקיסר לרבי יהושע בן חנניה, אני רוצה לראות את אלוקיכם! אמר לו, אינך יכול. אמר לו שהוא מצווה עליו. הלך, והעמידו נגד השמש בתקופת תמוז. אמר לו, הסתכל בה, אמר לו 'איני יכול'!. אמר לו, אם אינך מסוגל להסתכל על השמש שהיא אחת מהמשרתים לפני השכינה, ודאי שעל השכינה עצמה לא תוכל להביט.

